

Paul Davies AS
Cadeirydd Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

28 Awst 2024

Annwyl Paul,

Rwy'n sgrifennu atoch i ymateb i'ch llythyr dyddiedig 18 Gorffennaf 2024 at fy rhagflaenydd, Vaughan Gething AS.

Roedd eich llythyr yn nodi deg o argymhellion gan y Pwyllgor ETRA gan gynnwys y tri yr oedd angen i Lywodraeth Cymru ymateb iddyn nhw. Rwy'n ymdrin â'r rheini yn y llythyr hwn.

Argymhelliad 2: *Dylai Llywodraeth Cymru ddatblygu cynigion ar fyrder mewn meysydd datganoledig megis sgiliau a chaffael, sy'n ategu buddsoddiad Llywodraeth y DU yn Tata.*

Rydym yn meithrin perthynas waith gref â Llywodraeth y DU ac yn disgwyl ymlaen at gymryd rhan amlwg yn y trafodaethau ynghylch buddsoddi yn y sector dur yn y dyfodol.

Mae Llywodraeth Cymru yn darparu cymorth drwy ei rhaglenni cyflogadwyedd ac uwchsgilio, ReAct+ a Cymunedau am Waith+, fydd yn gallu cynnig hyfforddiant a gwasanaethau mentora i weithwyr Tata a'r gadwyn gyflenwi sydd am aros yn y farchnad lafur.

Mae Llywodraeth Cymru yn ymrwymo rhyw £25 miliwn ar gyfer rhaglenni ReAct, Cymunedau am Waith a Chyfrifon Dysgu Personol. Rydym hefyd wedi estyn y Cyfrifon Dysgu Personol fel bod gweithwyr Tata a'r gadwyn gyflenwi yn cael eu defnyddio. Rydym wedi buddsoddi £22.5m yn ein rhaglen Cyfrifon Dysgu Personol (PLA) yn ystod y flwyddyn ariannol ddiwethaf, i helpu pobl gyflogedig i wella'u sgiliau a dysgu sgiliau newydd. Ers mis Mawrth mae ein colegau wedi ymateb yn gyflym a chefnogi gweithwyr Tata a'i gadwyn gyflenwi drwy gynllun gwerth £2m sydd wedi'u dargedu'n benodol ar gyfer Tata. Bydd y PLA sydd wedi'i dargedu er lles Tata yn para ym mlwyddyn academaidd 2024/25, i helpu gweithwyr Tata a'r gadwyn gyflenwi.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Eluned.Morgan@llyw.cymru
Correspondence.Eluned.Morgan@gov.wales

Rydym yn croesawu gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth sy'n dod i law yn Gymraeg yn Gymraeg, ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Mae Busnes Cymru yn helpu'r bobl hynny fydd yn colli eu swyddi fydd am ystyried hunangyflogaeth neu ddechrau eu busnes eu hunain. Bydd yn darparu gwybodaeth, cyngor ac arweiniad ar sut i ddechrau busnes, yn ogystal â sut i gael hyd i gyllid busnes. Rydym yn annog pob busnes ac unigolyn yr effeithir arno i gysylltu â llinell gymorth Busnes Cymru.

Mae Banc Datblygu Cymru yn rhoi cymorth gwerthfawr i fusnesau yng Nghymru ar adegau o ansicrwydd economaidd. Bydd hyn yn arbennig o fuddiol i fusnesau o fewn cadwyn gyflenwi Tata Steel UK y mae'r newidiadau yn effeithio arnynt.

Byddwn yn parhau i weithio gyda Tata Steel ar eu cynigion buddsoddi yn y dyfodol a'u gofynion o ran sgiliau.

Argymhelliad 8: *Dylai Llywodraethau Cymru a'r DU ill dau ystyried gosod targedau caffael ar gyfer defnyddio dur a gynhyrchir yn ddomestig mewn contractau seilwaith sector cyhoeddus. At hynny, dylent archwilio sut mae gwledydd eraill yn Ewrop wedi defnyddio cymalau caffael cymdeithasol ac amgylcheddol i gefnogi eu diwydiannau dur domestig, gan gyflwyno'r rhain lle y bo'n briodol.*

Rydym yn parhau i ddefnyddio'r arferion gorau o ran caffael dur ar gyfer contractau cyhoeddus lle medrwn. Mae Nodyn Polisi Caffael Cymru (WPPN), 'Caffael dur mewn prosiectau adeiladu a seilwaith mawr yng Nghymru', wedi cael ei gryfhau er mwyn cyd-fynd â Siarter Dur y DU, drwy annog prosiectau yng Nghymru i ddefnyddio dur o ansawdd da o Brydain ac elwa arno lle bynnag y bo'n gyfreithiol gwneud hynny. Ategir y WPPN gan nodau llesiant Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Mae'r WPPN yn esbonio sut y dylai cyrff Sector Cyhoeddus Cymru (SCC) sydd o fewn cwmipas y WPPN gynllunio cyn caffael. Anogir holl gyrff SCC i ystyried sut a phryd y bydd dur yn cael ei gaffael drwy'r gadwyn gyflenwi. Er mwyn i'r sector dur allu paratoi ar gyfer anghenion y dyfodol yn well a'u diwallu a sicrhau bod y galluoedd cywir yn eu lle, cyhoeddir rhybuddion am raglenni perthnasol neu brosiectau unigol ymlaen llaw. Hefyd, hyrwyddir deialog gynnar â'r sector dur i helpu i sicrhau canlyniadau gwell i brosiectau ac i nodi cyfleoedd i fod yn arloesol.

Bydd Deddf Caffael 2023 yn cefnogi defnyddio dur mewn prosiectau adeiladu a seilwaith mawr yng Nghymru trwy asesu tendrau mewn ffordd wahanol, h.y. bydd caffaelwyr yn cael dewis y Tendr Mwyaf Manteisiol yn hysbysu na'r Tendr Mwyaf Manteisiol yn Economaidd gan gael gwared ar yr amod 'economaidd'. Er bod y gost i bwrs y wlad yn ystyriaeth bwysig, gall codi llai na chyflenwyr dur domestig mewn ffordd annheg arwain at golli swyddi ac effeithiau economaidd a chymdeithasol sylweddol ar y cymunedau yr effeithir arnynt. Bydd y Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i rai cyfleoedd gael eu cyhoeddi drwy hysbysiadau piblinell. Bydd hyn yn helpu cyflenwyr i ddeall yn well y galw am ddur yn y dyfodol, gan ganiatáu i'r sector dur baratoi ar gyfer anghenion y dyfodol yn well a'u diwallu trwy sicrhau bod y galluoedd cywir yn eu lle.

Hefyd, gofynnir i gyrff SCC ystyried eu hopsiynau dylunio a'u goblygiadau o ran y dur fydd ei angen, gan nodi'r cynhyrchion dur penodol a'u symiau y bydd eu hangen a'r potensial i'w cael o fewn y DU. Cynhelir hefyd ddigwyddiadau 'cwrdd â'r prynwr' gyda'r diwydiant i drafod eu gofynion am ddur.

Mae'r arweiniad yn y WPPN ynghylch Dewis Cyflenwyr yn esbonio y dylai cyrff SCC ofyn cwestiynau cyn-gymhwysu i fynd i'r afael â phroblem dympio dur a diffyg cydymffurfio â safonau derbyniol o ran iechyd, diogelwch a lles a safonau amgylcheddol. Mae natur cynhyrchu dur yn golygu bod cydymffurfio â chyfraith gymdeithasol, llafur ac amgylcheddol

y tu allan i'r DU a'r UE yn broblem arwyddocaol; gall hyn fod yn wahaniaethydd defnyddiol wrth ddewis cyflenwyr.

I helpu i wneud y gadwyn gyflenwi yn dryloyw, dylai cyrff SCC ei gwneud yn ofyn bod BES 6001 neu ei gyfwerth yn un o'r meini prawf cymhwyso ar gyfer ymgeiswyr a mynnu bod contractwyr Haen 1 yn darparu cynlluniau cadwyn gyflenwi yn eu ceisiadau am contractau fydd yn cynnwys sut bydd dur yn cael ei ddewis ac yn cofnodi tarddiad cydrannau dur.

Wrth ddyfarnu contractau, ni ddylai cyrff SCC seilio eu penderfyniadau ar y pris prynu isaf yn unig, ond dylent fod yn fodlon bod y prisiau neu gostau ym mhob cynnig yn seiliedig ar asesiad o gostau'r cylch bywyd a'u bod yn, bodloni'r ddeddfwriaeth ofynnol, yr ansawdd a'r safonau moesegol a bennwyd.

Er bod y gost i bwrs y wlad yn ystyriaeth bwysig, rydym yn sylweddoli y gallai prisiau anarferol o isel olygu nad yw'r contract yn debygol o gael ei wneud yn iawn; gallai codi pris is na darparwyr domestig yn annheg arwain at golli swyddi gydag effeithiau economaidd a chymdeithasol sylweddol ar y cymunedau yr effeithir arnynt. Mae darpariaethau Rheoliadau Contractau Cyhoeddus (PCR) 68, Costio cylch bywyd a 69, Tendrau Anarferol o Isel wedi'u cynllunio i gynorthwyo cyrff SCC i asesu'r cynnig gorau.

Argymhelliad 10: *Dylai Llywodraethau'r DU a Chymru, fel ei gilydd, weithio ar gyflymder gyda'r Bwrdd Pontio i ddatblygu cynigion i gefnogi gweithwyr sydd wedi'u diswyddo, a'r gymuned leol, er mwyn sicrhau adferiad yn dilyn colli unrhyw swydd. Dylai'r rhain ddysgu o arfer da yn y DU a thu hwnt, a dylent gynnwys ffocws ar bontio'r bwlch rhwng unrhyw golledion swyddi a'r posibiladau tymor hwy a gyflwynir gan ddatgarboneiddio, ac ynni gwynt ar y môr, fel y bo'r angen.*

Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i weithio'n agos ac ar y cyd â'r Bwrdd Pontio. Mae uwch swyddog o Lywodraeth Cymru wedi cael ei secondio i Swyddfa Rheoli Rhaglenni'r Bwrdd Pontio i weithio gyda swyddogion o Lywodraeth y DU, NPTCC a TSUK.

Wrth wneud y gwaith hwn, rydym am ddefnyddio'r gwersi a ddysgwyd o ddigwyddiadau diwydiannol blaenorol megis cau Ford ac SSI Redcar yn ogystal â gwybodaeth am y farchnad lafur a sgiliau i helpu i nodi'r strwythur, y prosesau a'r dull sydd eu hangen i ddiwallu anghenion y rhai yr effeithir arnynt orau.

Mae'r Bwrdd a'i ffrydiau gwaith bellach wedi cyrraedd y cam cyflawni. Gwnaeth y Gwir Anrhydeddus Jo Stevens, Ysgrifennydd Gwladol Cymru, Cadeirydd y Bwrdd Pontio ddangos bod ysgogiad i gyflawni pan ar 15 Awst y cyhoeddodd y bydd £13.5m o gyllid y Bwrdd Pontio yn mynd i gynnal dau Gynllun Cyflenwi cyntaf y Bwrdd Pontio.

Sef Cronfa Hyblyg i'r Gadwyn Gyflenwi i ddarparu ymateb cyflym i gefnogi'r 150-200 o fusnesau y disgwylir i'r newidiadau yn Tata Steel UK effeithio arnyh nhw, a Rhaglen Paru Swyddi, Sgiliau ac All-leoli i ddarparu ailhyfforddiant hanfodol, paru swyddi, cymorth mewn gwaith a chymorth sgiliau ar gyfer hyd at 2,800 o weithwyr TSUK a'r miloedd yn y gadwyn gyflenwi yr effeithir arnynt, o ganlyniad i newidiadau TSUK.

Mae'r Bwrdd Pontio, drwy Gyngor Castell-nedd Port Talbot, wedi datblygu Cynllun Gweithredu Economaidd Lleol (LEAP) i gefnogi ei waith. Mae LEAP yn nodi cyfleoedd gwaith tymor byr, canolig a hirach i weithwyr yn TSUK ac o fewn ei gadwyn gyflenwi.

Bydd darparu'r bont rhwng colli swydd a chyfleoedd newydd yn allweddol ac mae'r Bwrdd Pontio yn ymwybodol iawn o hynny. Mae cyrsiau eisoes ar y gweill i achredu sgiliau gweithwyr TSUK a'r hyn y maen nhw eisoes wedi'i ddysgu.

Mae 58 o fusnesau a sefydliadau wedi llofnodi addewidion i warantu cyfweliadau am swyddi i'r rhai y mae newidiadau TSUK yn effeithio arnynt.

Daw cyfleoedd gwaith wrth ailadeiladu safle'r gwaith dur wrth iddynt symud o ffwrnais chwyth i dechnoleg ffwrnais arc trydan yn ogystal ag ar gyfer adeiladu'r EAF newydd.

Ar gyfer y tymor hwy mae gweledigaeth gyfannol gref ar gyfer rhanbarth De Cymru i bontio i ddiwydiant sero-net ar seilwaith newydd. Mae hon yn weledigaeth gyffrous gyda chefnogaeth eang gan randdeiliaid a byddai'n trawsnewid y rhanbarth yn y tymor hir. Bydd sefydlu porthladd rhydd Celtaidd a phrosiectau gwynt arnofiol yn y Môr Celtaidd yn cynnig cyfleoedd gwaith posibl yn y dyfodol sy'n gofyn am y sgiliau a feddir gan weithwyr TSUK a'r gadwyn gyflenwi. Mae angen gwneud hyn trwy bartneriaeth rhwng Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU, sydd â llawer o'r arfau polisi hollbwysig yn eu dwylo.

Yn gywir,

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'M. E. Morgan'.

Eluned Morgan